

Gozdarji za Naturo 2000

PRIROČNIK ZA VZDRŽEVANJE IN IZDELAVO VODNIH VIROV V GOZDU

Gozdarji za Naturo 2000: Priročnik za vzdrževanje in izdelavo vodnih virov v gozdu

Priročnik je zbirka navodil za gozdarje, ki vas vodi skozi celoten proces od načrtovanja do izvedbe vzdrževanja in izdelave vodnih virov v gozdu.

Vodni viri v gozdovih so pomemben element življenjskega prostora v gozdu za številne živalske vrste, ki jih varujemo z naravovarstvenim omrežjem Natura 2000. Z njihovim vzdrževanjem in mrežo vodnih virov dvoživkam, pticam, netopirjem in drugim gozdnim vrstam izboljšujemo življenjske pogoje.

Izobraževanje **Vzdrževanje in izdelava vodnih virov v gozdu** je del izobraževalne serije **Gozdarji za Naturo 2000**, ki nastaja v LIFE integriranem projektu za okrepljeno upravljanje Nature 2000 v Sloveniji (LIFE-IP NATURA.SI) in je sestavljen iz:

- Priročnika za vzdrževanje in izdelavo vodnih virov v gozdu
- Izobraževalnega videa Vzdrževanje gozdnih vodnih virov na Kočevskem
- Izobraževalnega videa Dvoživke v Sloveniji

Celotno izobraževalno serijo Gozdarji za Naturo 2000 najdete na spletnem mestu Natura2000.si → Na terenu → Gozdarji za Naturo 2000.

LIFE integrirani projekt za okrepljeno upravljanje Nature 2000 v Sloveniji (LIFE-IP NATURA.SI) vodi Ministrstvo za naravne vire in prostor v sodelovanju s 14 partnerji. Temeljni namen projekta je, da v sodelovanju med različnimi sektorji in deležniki prispeva k izboljšanju upravljanja Nature 2000 v Sloveniji. Poleg izboljšav na državni ravni bodo partnerji v projektu izvedli tudi konkretne akcije na terenu v osmih območjih Nature 2000. Med aktivnostmi so preprečevanje zaraščanja površin, odstranjevanje invazivnih tujerodnih vrst, obnovitev in vzdrževanje ugodnega stanja vodnih teles in druge. Projekt LIFE-IP NATURA.SI sofinancirajo Evropska unija iz sredstev programa LIFE, Ministrstvo za naravne vire in prostor ter partnerji.

www.zgs.si

www.natura2000.si

  @zavodzagozdoveslovenije #natura2000

  @natura2000.si #natura2000

Tipi gozdnih vodnih virov ter njihova izdelava in vzdrževanje

Kali, mlake in lokve so vodni viri v gozdu, namenjeni tudi za ohranjanje biotske raznovrstnosti in služijo tudi kot ukrep za kvalifikacijske vrste dvoživk. Kaluže so plitve blatne kotanje, ki so lahko delno napolnjene z vodo in služijo za blatno prho divjadi. Gozdni prostor bogatijo tudi tekoči vodni izviri, kot so studenci, manjši in večji potoki, reke ipd.

Gozdni vodni viri so naravni zadrževalniki vode, ki v suhem delu leta ohranjajo površinsko vodo za napajanje različnih živalskih vrst, kaluže pa služijo predvsem blatni prhi divjadi. Predstavljajo tudi poseben življenjski prostor z visoko biodiverzitetno vrednostjo in so z naravovarstvenega stališča zelo pomembni. Z ukrepi sektorja gozdarstvo za območja Nature 2000 v Sloveniji za vzdrževanje in izdelavo gozdnih vodnih virov prispevamo k ciljem Programa upravljanja Nature 2000.

Ukrep 612

Vzdrževanje vodnih virov
(manjši vodni viri - površina
do 10 m², kaluže)

Ukrep 616

Vzdrževanje in izdelava
večjega vodnega vira

Ukrep 617

Izdelava manjšega
vodnega vira

Ukrep 612: Vzdrževanje vodnih virov (manjši vodni viri - površina do 10 m² - kaluže)

Namen: Vodni viri se vzdržujejo predvsem tam, kjer v naravnem okolju primanjkuje površinskih voda: najmanj 3 vodni viri na 1.000 ha (kraški teren, lokacije z malo vode).

Pogoji in usmeritve za vzdrževanje:

- Vodno telo mora biti dostopno prostoživečim živalim.
- Prednost ima kraški teren in lokacije, kjer vode primanjkuje.
- Prioriteta obračunavanja spodbud na območjih, kjer so poudarjene funkcije gozdov za živalski svet največje (1. stopnja).
- Najmanj 3 vodni viri na 1.000 ha (kraški teren, lokacije z malo vode).

Evidentiranje: program xGj, ukrep 612 - vzdrževanje vodnih virov, enota mere (EM): kos

Opis in izvedba:

- Odstranitev mulja, odmrlih vej, listja z uporabo ročnega orodja, kot so grablje in lopata.
- Ureditve in utrditve brežin z manjšimi zemeljskimi deli in vzpostavitev ustreznega naklona brežin.
- Čas izvajanja: obvezno v času, ko dvoživke niso aktivne: od oktobra do februarja, in poleti, ko vodni vir presuši (je suh).
- Vodni vir mora biti deloma osončen, saj temperatura vode pogojuje razvoj dvoživk. V primeru kaluž je to obratno - kaluže naj bodo zastrte, osončenost ni zaželena zaradi možnosti rasti alg.
- V neposredni bližini vodnega vira (radij 50 m) postavljanje solnic ni dovoljeno.
- Vzdrževanje manjšega vodnega vira se izvaja praviloma enkrat na 5 let oziroma glede na stanje vodnega vira.

Ukrep 616: Vzdrževanje in izdelava večjega vodnega vira

Ukrep obsega izdelavo, urejanje ali vzdrževanje manjših tekočih voda (studencev, potokov) ali stoječih voda (kali, bajerji, opuščeni in z vodo zaliti glinokopi, gramoznice, račnjaki).

Namen: Vodni viri se vzdržujejo predvsem tam, kjer v naravnem okolju primanjkuje površinskih voda: najmanj 3 vodni viri na 1.000 ha (kraški teren, lokacije z malo vode).

Pogoji in usmeritve za vzdrževanje in izdelavo:

- Vodno telo mora biti dostopno prostoživečim živalim.
- Prednost ima kraški teren in lokacije, kjer vode primanjkuje.
- Prioriteta obračunavanja spodbud na območjih, kjer so poudarjene funkcije gozdov za živalski svet največje (1. stopnja).
- Najmanj 3 vodni viri na 1.000 ha (kraški teren, lokacije z malo vode).

Evidentiranje: program xGj, ukrep 616 - vzdrževanje vodnih virov, enota mere (EM): kos

Opis in izvedba:

- Odstranitev podrtega drevja, vej, posek visečega grmovja ipd.
- Strojna odstranitev mulja, nanosov peska itd. ter ureditev in utrditev brežin z njihovim ustreznim naklonom.
- Globina naj bo takšna, da bo v najbolj sušnem obdobju vsaj od 30 do 50 cm vode na površini od 5 do 10 m² (odvisno od lokacije in površine vodnega vira). Možna je ureditev različnih globin z enim globljim delom, kjer se voda zadrži tudi ob največji suši.
- Možnost uporabe dodatnega materiala za zatesnitev podlage (kraški teren – npr. glina, drugi naravni materiali, izjemoma umetni materiali, folija strokovna izvedba).
- Čas izvajanja: obvezno v času, ko dvoživke niso aktivne: od oktobra do februarja in poleti, ko vodni vir presuši (je suh).
- Vodni vir mora biti deloma osončen, saj temperatura vode pogojuje razvoj dvoživk.
- V neposredni bližini vodnega vira (radij 50 m) postavljanje solnic ni dovoljeno.
- Vzdrževanje večjega vodnega vira se izvaja praviloma enkrat na 10 let oziroma glede na stanje vodnega vira.

Ukrep 617: Izdelava manjšega vodnega vira

Ukrep obsega vzpostavitev oziroma izdelavo manjšega vodnega vira – površina do 10 m² površine (ali kaluže).

Namen: Vodni viri se vzdržujejo predvsem tam, kjer v naravnem okolju primanjkuje površinskih voda: najmanj 3 vodni viri na 1.000 ha (kraški teren, lokacije z malo vode).

Pogoji in usmeritve za izdelavo:

- Vodno telo mora biti dostopno prostoživečim živalim.
- Prednost ima kraški teren in lokacije, kjer vode primanjkuje.
- Prioriteta obračunavanja spodbud na območjih, kjer so poudarjene funkcije gozdov za živalski svet največje (1. stopnja).
- Najmanj 3 vodni viri na 1.000 ha (kraški teren, lokacije z malo vode).

Evidentiranje: program xGj, ukrep 617 - vzdrževanje vodnih virov, enota mere (EM): kos

Opis in izvedba:

- Izbira primerne lokacije: nepropustna podlaga, kjer je že prisotno zastajanje vode na površini.
- Oblikovanje kotanje z odstranitvijo zemljine do nepropustne plasti tal. Tla oziroma neprepustno plast se lahko dodatno utrdi (v primeru kaluž lahko pomaga tudi divjad).
- Z manjšimi zemeljskimi deli se uredi in utrdi brežine z ustreznim naklonom.
- Možnost uporabe dodatnega materiala za utrditev podlage (kraški teren – npr. glina, drug naravni material, izjemoma umetni materiali, folija – pri uporabi slednje pomembna strokovna izvedba).
- Čas izvajanja: obvezno v času, ko dvoživke niso aktivne: od oktobra do februarja in poleti, ko vodni vir presuši (je suh).
- Vodni vir mora biti deloma osončen, saj temperatura vode pogojuje razvoj dvoživk. V primeru kaluž je to obratno – kaluže naj bodo zastrte, osončenost ni zaželena (rast alg).
- V neposredni bližini vodnega vira (radij 50 m) postavljanje solnic ni dovoljeno.

Gozdni sklad za ukrepe v zasebnih gozdovih v območjih Nature 2000

(So)financiranje vzdrževanj in izdelave vodnih virov v zasebnih gozdovih v območjih Nature 2000 iz Gozdnega sklada.

Sredstva gozdnega sklada so namenjena (so)financiranju del v zasebnih gozdovih na območjih Nature 2000. Ukrepi morajo biti namenjeni izboljšanju stanja biotske pestrosti, prav tako ohranjanju ugodnega stanja kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov v gozdovih na območjih Natura 2000. Izvajanje ciljnih ukrepov za posamezno kvalifikacijsko vrsto je pogojeno s poznavanjem stanja populacije na danem območju. Načrtovani ukrepi morajo biti opredeljeni v gozdnogospodarskih načrtih oziroma v načrtih sanacije. Na objekt natančno se jih določi z gozdnogojitvenim načrtom.

Ukrep	Opis ukrepa	Sofinanciranje	Vrste Nature 2000
Ukrep 612: Vzdrževanje vodnih virov EM: kos, B odločba (xGj)	Vzdrževanje vodnih virov v gozdnem prostoru (kaluže, manjši vodni viri).	Financiranje materialov in 95 % stroškov dela po normativu. Normativ: 4 ur/objekt	Hribski urh Veliki pupek Nižinski urh Veliki navadni netopir Širokouhi netopir Črna štoklja <small>Nižinski urh: potrebuje večje vodne površine, zato to niso ciljni ukrepi za varstvo vrste. Črna štoklja: njen vodni habitat so praviloma tekoče vode in mrtvice z ribami, zato to niso ciljni ukrepi za varstvo vrste.</small>
Ukrep 616: Vzdrževanje in izdelava večjega vodnega vira EM: kos, B odločba (xGj)	Vzdrževanje in izdelava večjih vodnih teles v gozdnem prostoru.	Financiranje materialov in 95 % stroškov dela po normativu. Normativ: 40 ur/objekt	
Ukrep 617: Izdelava manjšega vodnega vira EM: kos, B odločba (xGj)	Izdelava vodnih teles v gozdnem prostoru, kjer jih primanjkuje (manjši vodni viri, kaluže).	Financiranje materialov in 95 % stroškov dela po normativu. Normativ: 12 ur/objekt	

Izvedbo del za (so)financiranje iz sredstev gozdnega sklada (shema N) določimo na podlagi Programa vlaganj v gozdove za tekoče leto, in sicer z B odločbo, ki se izpiše v programu xGj.

Svetovanje ter izdaja odločb in pogodb

Odločbe in pogodbe se izdajajo samo na podlagi predhodno izvedenega svetovanja lastnikom gozda za izvedbo del. Svetovanje naj bo dokumentirano z uradnim zaznamkom oz. s podpisom lastnika na zapisnik o ogledu gozda ali na informativni izračun.

Navodila za izdajanje in vročanje odločb najdete na intranetu:

Sektor podpora → Kadri, pravo → Priročnik ZUP v praksi

Pri tehnični izvedbi ukrepov upoštevamo tudi opise ukrepov v Navodilih za izvajanje del po Pravilniku o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove (št. 27/2009).

Kaj moramo upoštevati pri pripravi odločb?

- Na odločbah, izdanih iz xGj, se bo v primeru sheme N že v naslovu izpisalo, da gre za območje Nature 2000. Dopisana bo tudi ustrezna splošna obrazložitev.
- V odločbe obvezno dopišemo dodatne potrebne obrazložitve za posamezne ukrepe.
- Za shemo N se prilagojeno izpiše tudi informativni izračun, ki je obvezna priloga odločbe.
- Morebitne spremembe programa morajo biti potrjene s strani strokovnega kolegija OE po utečenem postopku.

Potrebne materiale za izvedbo ukrepov lastnikom gozdov priskrbi ZGS.

Pri izvedbi in obračunu del se upošteva sklep št. 58/19 o razdelitvi sredstev proračuna Republike Slovenije namenjenih vlaganjem v gozdove za tekoče leto.

Obseg del določimo skladno z razdelilnikom sredstev po OE.

Proces od načrtovanja do izvedbe plačila financiranja in sofinanciranja vlaganj v gozdove

